know if Leonard was surprised at my asking him or not. He never said anything.

On the days when Leonard goes to the day-care centre, I knit. I plan to finish the scarf for our fifty-third wedding anniversary. The scarf is almost finished, and when I hold it to the light, diamonds shine through. I shake the wool, drop a stitch, try to find it again. Was I more in love with Leonard than he was with me? I have so many questions ... and I cannot ask any of them now.

'It's finished,' I tell my niece, putting the scarf round my neck.

'It looks good,' she said, 'if you don't look too closely. Is it a gift?'

'Yes. My last.'

On the morning of our anniversary I kiss Leonard and give him the scarf. I know he will not speak, but while I am putting the scarf round his neck, I find that I am still hoping.

The scarf is as crooked as my fingers. It's full of holes – long thin holes, little round holes. Leonard puts his hand up and touches the wool, and for one short moment, his eyes come alive again.

'Yes,' he wants to tell me. 'Yes,' he wants to say.

'The scarf is soft.

The scarf is blue.

The scarf is us.'

UDC 821.133.1-31=030.161.2

Паскаль Роз

ВИНИЩУВАЧ "НУЛЬ"

(Вибрані уривки)

(переклад виконаний **Я. М. Яковенко,** студенткою Київського національного університету імені Тараса Шевченка)

Вступний коментар перекладача

У романі йдеться про Лору Карлсон, дівчинку, чий батько загинув 1945 року біля берегів Японії, коли літак з пілотом-камікадзе спікірував на корабель, на якому він служив. Колишня однокласниця прислала їй копію щоденника юного японського

пілота, який торпедував татів корабель. З тих пір у моменти нервового напруження вона чує гул літака-камікадзе, винищувача "нуль", як поміж себе на такі літаки казали пілоти.

1996 року Паскаль Роз за цей роман отримала Гонкурівську премію. Роман перекладений російською під неточною назвою "Охотник Зеро", що не відбиває контекстуального значення іменника "chasseur" – винищувач, якщо йдеться про військово-повітряні сили.

Українською роман перекладається вперше.

Звісно, Цурукава Оші не розповідає про власну смерть. З плином днів, дуже по-дитячому, він ретельно описує чотири місяці тренувань своєї команди, що складається виключно зі студентів імператорських університетів. Чотири місяці, аби навчитися вмирати, з нестримним задоволенням і загостреним відчуттям трагізму замість того, аби стати географом, фізиком чи філософом. Потім він підбиває підсумки, коли його товариші один за одним вирушають на той єдиний бій, з якого ніколи не повернуться, описує нетерпеливе й тривожне очікування своєї черги. Аби заспокоїтися, раз за разом переписує сценарій свого жертвопринесення. У нього лише одна смерть, яку він може подарувати своєму імператорові. І мови нема, аби її змарнувати. Погода підкаже стратегію. Якщо небо буде захмарене, він застосує піке. Зависне над ескадрою на висоті 5 тисяч метрів і звідти кинеться прямо на ціль, за можливості на трубу корабля, вона найефективніша точка влучання. Якщо ж небо буде ясним, аби обминути радари, полетить дуже низько, торкаючись хвиль, і в останню мить трохи підійме ніс свого винищувача, аби влучити в борт. Головне не заплющувати очей до кінця, до зіткнення з перешкодою і вибуху. Забагато літаків пропали дарма, тому що пілоти, шаленіючи від стрілянини контратаки, запаморочливого збільшення цілі і неминучості удару, заплющували перед смертю очі, чим на кілька метрів змінювали траєкторію руху, тому дурно падали в море. Про саму смерть, про біль батьків він не пише нічого, нічого не вигадує. У момент атаки камікадзе повідомляє по радіо: "Пікірую". Потім зв'язок зникає. Камікадзе більше нема. Він вмирає у будь-якому випадку, навіть, якщо не

влучає у ціль, навіть, якщо уникне американських гармат. У нього не стане пального, аби повернутися на базу.

(По прочитанні щоденника Лора починає чути шум у вухах, який вона називає іменем Цурукави.)

У січні 1968 року Міністерство освіти запропонувало мені місце підмінної вчительки у Левалуа-Пере. Коли я, без жодного уявлення про педагогіку, постала перед тридцятьма тупими і облудними головами, мене охопила паніка. Я їх миттю зненавиділа. Усе моє дитинство застрягло у мене в горлі, дідусь, бабуся, мовчазна мама і жахіття вулиці Благочинності. Винищувач загув зі своїм непоясненним вантажем туги, наче ми опинилися на самому початку нашої історії. Не хотів, аби я навчала дітей, аби гаяла час, який мав повністю належати йому. Попросила, аби відчинили вікно. Мені знову дванадцять, і я мушу витримати удар. Увесь урок займалися усним рахуванням. Коли пролунав дзвоник, я отупіло зрозуміла, що весь цей час я вдавала дідуся. У такому стані поїхала кататися на машині, мало не потрапила у аварію. Шини завищали на повороті. Побачила, як збільшується дорожній знак. Капот моєї машини завмер перед ним.

Ні, я не повернуся у дитинство. Не хочу цих таких чистих облич, дурненьких поглядів, кривлянь сварливих мавпенят. Не хочу викладати їм математику. Якщо мені залишать цих дітей, якщо їх у мене не заберуть, говоритиму з ними про Цурукаву. Вигадаю для них його юність у картонному будинку неподалік Коб. Щодня розповідатиму, як він вчився літати, як із завмираючим серцем записався у загін волонтерів на смерть, як останнього вечора обрізав пасмо свого волосся, написав короткого вірша, поклав усе це у конверт, призначений матері і нареченій, як проказав молитву своєму божественному імператору, випив з командиром саке, як сам у своєму винищувачі "Нуль" посеред нічної пітьми піднявся у повітря, у літаку, який він любив, його любому літаку, який ніс його вмирати, як над океаном, напнутим, наче криця, він побачив схід сонця, як недалеко від узбережжя Окінави помітив п'ять крихітних точок американської ескадри, які наче там заснули, як вирішив, попри сліпуче сонце, пікірувати зі своєї висоти, як його налякала стрілянина зеніток,

бо раніше він ніколи не потрапляв під обстріл, як раптом він подумав про свою сестричку і про піщаний замок, який вони разом зліпили на пляжі в Коб, як із розплющеними очима кинувся на палубу Меріленду і став героєм, безсмертною істотою, тому що не заплющив очей перед лицем смерті. Я розповім їм, як щоранку він вирушає в дорогу з Країни Сонця, Що Сходить, і якось їх знайде, і тоді вони його почують. І це вам не та казочка, яку вам розповідала ваша бабуся, це істинна правда. І коли ви його почуєте, це означатиме, що він засік вас на карті живих, і невдовзі ви будете мертві. Ось що я їм скажу, якщо мені залишать їх бодай ще на день. Й усі мені повірять. Й усі захворіють. А батьки прийдуть скаржитися. Вони не зрозуміють, чому увесь мій клас захворів. Якось одна дитина розповість правду, і нажахані батьки проженуть мене, але вже буде занадто пізно. Усі діти почують Цурукаву. Дорожній знак попереджав, що за 10 км Шато-Тьєрі. Там я заночую.

Я виконала заміну до кінця. Щойно приїхала, як мене ледь не розчавила своєю громіздкістю споруда закладу, отож, я вдовольнилася тим, що натякала на винищувач в умовах задач, які їм диктувала. Учні вираховували середню швидкість з моменту зльоту до архіпелагу Окінава, знаходили кут, який йому дозволяв пікірувати у смерть: дано: у точці х знаходиться винищувач "Нуль", що рухається зі швидкістю 400 км на годину, і авіаносець, розташований у точці у, що пересувається зі швидкістю 30 вузлів, за умови, що винищувач "Нуль" летить на висоті 3000 м над рівнем моря, вирахуйте потрібний літакові кут піке, за якого він протаранить корабель. Двоє знайшли відповідь. Вони запевняли мене, що тато їм не допомагав, таким чином я зрозуміла, що це був Цурукава. Можливо я не згаяла свій час. Щодо решти, я рабськи підкорилася програмі. Інспектор поставив мені погану оцінку. Зазначив, що я не маю жодного педагогічного відчуття. На цьому завершилася моя вчительська кар'єра. Події 1968 року вибухнули за кілька днів.

Вилизала найменші кутки квартири, відполірувала кузов машини шматком замші і стала чекати. Нарешті генерал де Голль оголосив про відновлення продажу пального. Усі цистерни бу-

дуть заповнені до неділі перед Трійцею. Цурукава сказав, що час настав. Я зауважила, що ми напевне стоятимемо у масштабних заторах, але він вирішив, що це неважливо. Яскраво світило сонце. Ми повільно котилися до Сезану, потім я вирішила поїхати на схід, сподіваючись, що там швидше вирвемося із тисняви. Звідти ми звернули до Вітрі-Ле-Франсуа. У дзеркалі заднього виду сідало сонце. Я натиснула на газ і більше не відпускала його. Час настав, Цурукаво, час настав. Я стільки себе стримувала звідтоді, як ти тиснеш мені на барабанні перетинки. Допоможи мені. Стисни мене в обіймах. Пшениця ще зелена. Ми не побачимо, як вона золотиться. Я обганяла усе, що бачила перед собою. Земля червоніла від сонця у мене за спиною. Перед тим, як кинутись на ціль, камікадзе кричить: "Пікірую". Я теж, Цурукаво, я теж збираюся пікірувати. Бачу, як збільшується вантажівка, засліплюють фари, я не заплющую очей. Цурукава рішуче тримає мою ногу на акселераторі, але мої руки вириваються. Я вивертаю кермо. Потім настала пітьма.

Pascale Roze. Le chasseur Zéro / P. Roze. – Paris : Editions Albin Michel, 1996.

Переклад надійшов до редколегії 10.04.15

UDC 821.111(73)-3

БОБ ГОФФ. Я З ТОБОЮ

(уривок з біографічної книги "Любов діє")

(переклад з англійської виконаний **Г. С. Сухановою,**
студенткою КНУ ім. Тараса Шевченка)

Раніше я хотів зробити людей щасливими,
а зараз я просто хочу бути поруч з ними.

Навчаючись у старших класах, я познайомився з хлопцем на ім'я Ренді. У Ренді було три речі, яких я не мав: мотоцикл фірми "Тріумф", борода та дівчина. Це здавалось зовсім нечесним. Я хотів всі три речі в висхідному порядку. Я порозпитував учнів та дізнався, що Ренді навіть не відвідував заняття; він просто приходив у школу розважатися. Я чув про таких хлопців і розу-